

Přestavba smrkových monokultur v lesích města Kutné Hory

Jiří Souček

Letošní výroční shromáždění sdružení Pro Silva Bohemica (PSB - hnutí lesníků usilujících o přírodě blízké hospodaření) proběhlo 15. května v Kutné Hoře, kde se účastníci mohli seznámit s výsledky hospodaření Františka Kratochvíla a jeho následovníků.

Po ukončení členské schůze PSB zástupce vlastníka Ing. Stanislav Peroutka seznámil účastníky s historií a současností lesního majetku města Kutná Hora obhospodařovaného organizací Městské lesy a rybníky, s.r.o. Další příspěvky připomněly osobnost Ing. Františka Kratochvíla (1906–1994 - viz LP 1986, s. 566), který za dobu svého působení na spravovaném území (1938–1966) výrazně změnil hospodaření. Během odpolední exkurze účastníci navštívili tři lokality na objektu Hetlín. Exkurze se zúčastnilo přes 60 zájemců, hosty byli Ing. Dietrich Graf ze saské skupiny ANW (Arbeitsgemeinschaft Naturgemasse Waldwirtschaft) a prof. Slavko Matic, doc. I. Anic a M. Orsanic z lesnické fakulty v Záhřebu.

Historie kutnohorských lesů

V okolí Kutné Hory lidé lesy dlouhodobě ovlivňovali. Původní smíšené porosty záhy nahradili jehličnatými monokulturami s krátkou dobou obmýtí. Hospodaření vedlo k zhoršování půdních podmínek a zdravotního stavu porostů, porosty byly v minulosti opakovaně poškozovány biotickými i abiotickými faktory. Odsklon od klasického hospodaření zde zahájil již počátkem 20. století lesmistr Josef Obr, který v porostech prodloužil obmýtí, vytvářel etážové porosty a snažil se zvýšit podíl melioračních listnatých dřevin. F. Kratochvíl jako nový lesní hospodář upustil od používání holých sečí. Jeho hlavní zásadou byla postupná úprava stanovištních a porostních poměrů změněných nevhodným hospodařením v minulosti (porosty trpěly špatnou výživou a vysoká hladina podzemní vody bránila dostatečnému prokořenění). Změna vodního režimu, úrovně výchova, zavádění a podpora listnáčů se záhy projevil ve změně porostního stavu. Poté, co se předchozím odstraňováním nekvalitních stromů a zejména úrovně výchovou zlepšil porostní inventář a po-

rostní prostředí, byly od 60. let uplatňovány principy zralostního výběru.

Konkrétní ukázky

Na objektu Hetlín probíhá v současnosti šetření v rámci grantu *Cíle a způsoby přestavby monokulturního smrkového lesa*, který vyhodnocuje příkladné objekty přírodě blízkého obhospodařování lesa v ČR. Výchozí, plošně rozsáhlé stejnověkové porosty byly postupně přeměněny na dvouetážové. Věkové rozpětí spodní etáže málokde překračuje rozpětí jedné věkové třídy. Přes dosažení značné strukturální přestavby původních monokultur se za uplynulých 50 let zastoupení smrku výrazněji nezměnilo. Podíl jedle a listnáčů byl zvýšen redukcí zastoupení borovice, která se pod porostní clonou obtížně obnovuje. Nejvýraznější změna nastala u plošného zastoupení jednotlivých dřevin, změna zastoupení na kruhové základně a zásobě je s ohledem na nízký věk spodní etáže sotva znatelná.

Obnovu smrkového porostu na první ukázce zahájili podsadbami až nástupci F. Kratochvíla. Buk a jedle kultivované v předstihu se v podsadbách prosadily a vytváří pomístně druhou etáž, na zbytku plochy se obnovuje smrk. Porosty na této lokalitě byly v minulém roce opakovaně poškozeny větrnou kalamitou, část výsadeb se v současné době nachází na kalamitní holině. Následný porost bude smíšený, částečně diferencovaný les, dostatečně plnicí produkční i mimoprodukční funkce lesa v dané oblasti. Příměs buku a jedle upraví koloběh živin a stabilitu porostu, smrk jako hlavní dřevina má v porostu dostatečné zastoupení. Rovnoměrné rozmístění jednotlivých prvků usnadňuje orientaci v porostu a hospodaření.

Obnova SM porostu (ukázka 1)

Další ukázka se týkala nejzachovalejších částí dlouhodobě obhospodařovaných podle zásad výběrných principů. Opakované rozvolňování porostů, přirozená i umělá obnova a následná péče o mladší porostní prvky vytvořily značně strukturovaný les. Souhrnné porostní výsledky získané ze šetření diplomových prací v některých parametrech (rozdělení četnosti tlouštěk, zásob) budí dojem výběrného lesa, vlivem malého překryvu jednotlivých porostních etáží a nedostatečné věkové diferencovanosti má však porostní výstavba k výběrnému lesu daleko a je otázka, zda jej za daného stavu lze vůbec dosáhnout.

Na poslední ukázce exkurze byla prezentována porostní skupina blížící se svým vzhledem představám výběrnému lesu s ohledem na nepřetržitost obnovy, plné využití růstového prostoru a kontinuál-

Značně strukturovaný les (ukázka 2)

ního hospodaření. Takto dlouhodobě rozpracovaných porostních skupin je však ve sledované oblasti velmi málo.

Diskuse

Diskutoval se problém možnosti převodu na výběrný les, ekonomiky tohoto hospodaření a možnosti prodeje tlustých sortimentů. Opakovaně bude nutné usměrňovat představy o výběrných lesích a možnostech převodu stávajících porostů. Na závazný soud si budeme muset počkat a k těmto otázkám se ještě několikrát vrátit.

Ing. Jiří Souček, Ph.D.,
VÚLHM, VS Opočno,
soucek@vulhmop.cz
Foto: Archiv autora